

Loaksteen begrenst Lonneker

Arnold Fortuin

Gelukkig staat er een bordje bij een flink uit de kluiten gewassen, met mos begroeide, steen aan de oever van de Jufferbeek in Lonneker die onder de Noordergrensweg door loopt. Je fietst er gemakkelijk aan voorbij en mist dan iets. Op het bord van de Historische Sociëteit Enschede-Lonneker, staat een sobere tekening van een driesprong en de tekst: 'Bergwonersteen, Driemarkenstein genoemd in Proces Verbaal der Grensbepalingen van 1826, steen nr. 22.28.32; Rijksmonument'.

De steen, een marke of loaksteen, wordt door grenssteenexperts 'No 1' genoemd. Eens, in vervlogen jaren, markeerde hij de grens van de drie marken Deurningen, Berghuizen en Lonneker. Dick Taat, een kei als het om grensstenen gaat, weet er alles van. Zonder zich te storen aan voorbijzovende motoragenten die in een flauwe bocht langs de loaksteen gieren. Hun niet-gemotoriseerde voorgangers uit een grijs verleden moeten die grens goed gekend hebben.

Mores

Ze hadden zo hun eigen mores, de mensen in de marken. Wie de grenzen niet respecteerde wachtte

straf. Dat werd de jeugd al vroeg ingepeperd. Vaders sleepten zoons, als 't good wies begon te komen, langs de grensstenen van hun marke. Volgens verhalen (van bijvoorbeeld de gebroeders Grimm) zou het jonge volk op die steen moeten gaan liggen om, met 'de bokse van 't gat', billenkoek te krijgen. Om nooit meer te vergeten waar de grenzen van hun marke lagen. Overigens, wie zo'n steen verschoof, kon op nog zwaardere straf rekenen. Er gaan verhalen dat zo'n deugniet tot zijn nek werd ingegraven, waarna de meest onervaren paardenmenner met een scherp geslepen ploeg over het hoofd van de veroordeelde trok.

Geschil

Tja verhalen.... Jan Wiefker beschreef in n Sliepsteen van jaren geleden het geschil tussen de marken van Lonneker, Berghuizen en Deurningen in 1567. Er was 'schellinge und twysth' over rigoureuze toepassing van gebruikelijke regels. Onafhankelijke onderhandelaars legden na veel praten, in een in door beide partijen ondertekende akte 'eeuwige tijden van vrede' vast. Er zijn bijna evenveel verhalen als grensstenen. Tot het begin van de

negentiende eeuw gaven de markestenen de grenzen tussen marken aan. Aan het begin van de negentiende eeuw werden ze leidraad voor gemeentegrenzen.

Honderden stenen

Wie de website van vooral Twentse grenssteenkundigen 'opdegrens.eu' aanklikt, komt heel wat verhalen tegen. Er zijn, schat Taat, honderden loakstenen, waarvan er een flink aantal de grens tussen het Oversticht en de heren van Bentheim aangaf. Anderen, zoals zo'n stuk of tien markengrensstenen in Enschede, met namen als Broekheurnersteen, Leppespoal, Slagersmaatpoal of Kattestaartpoal, gaven honderden jaren lang, net als de andere merktekens, de markengrenzen aan. En nog steeds worden dit soort markengrensstenen, soms in de grond verzakt, gevonden.

(Met medewerking van
Leo Metternich)

Zie ook de afbeelding in de vorige Sliepsteen op pagina 16 waar de Bergwonersteen herplaatst werd.

De bemoste Bergwonersteen aan de Jufferbeek

Foto's: Geert Bekkering (2008)